

Herman van Veen

HOE WORD JE
ZÓ GELUKKIG

Verhalen

ALFABET UITGEVERS

2024

LIEDJE

*voor als het nodig is
bijvoorbeeld
als het tegenzit
wonen diep in mij
wat liedjes
waaruit ik putten kan
zodat ik er weer tegen kan*

arbeidsvitamineliedjes

*voor als het nodig is
bijvoorbeeld
als ik bang ben
wonen diep in mij
wat zinnen
die ik dan benutten kan
daar word ik minder bang van*

scheurkalenderwoorden

*voor als het nodig is
bijvoorbeeld*

*als ik sip ben
wonen diep in mij
wat mopjes
waarom ik dan wat lachen kan
daar word ik minder sip van*

Sam en Moosjes

*voor als het nodig is
bijvoorbeeld
als ik vrolijk ben
wonen diep in mij
wat fluitjes
waarop ik dan blazen kan
daar blijf ik vrolijk van*

fluitjes van een cent

*voor als het nodig is
bijvoorbeeld
als ik in mijn uppie ben
wonen diep in mij
wat hop Mariannetjes
zodat ik samen
met de poppetjes dan
aan het dansen kan*

Pantoffels

Toen ik klein was dacht ik: als mijn zusje haar billen kwijtraakt, dat wil ik niet, maar als ze haar billen kwijtraakt dan krijg ik haar fiets.

Mijn oudste zusje, ze is nu tweeëntachtig, heeft een maand geleden haar bovenbeen gebroken. Ze had geprobeerd in de stromende regen op het fietspad een egeltje te ontwijken. Dat was gelukt. Het egeltje had niets.

Er moest een pin in haar bot. Zo'n pin wordt met een hamer dwars door je bot geslagen, dat gebeurt meestal onder narcose. Mijn zusje wilde wel van tevoren absoluut zeker weten dat ze tijdens de operatie niet wakker zou kunnen worden. Dat was haar niet gebeurd.

De dokter had, zo vertelde mijn bezorgde zwager, gezegd 'dat komt in een enkel geval weleens voor maar...'. Voordat de arts zijn zin had afgemaakt rende mijn zusster, dacht ik dat hij zou gaan zeggen, met haar gebroken been het ziekenhuis uit, van Gouda naar Haastrecht. Dat is acht kilometer. Het is uiteindelijk allemaal goed gekomen.

Ging bij haar op bezoek in bejaarden-revalidatiecentrum *Voetje voor voetje*. Omdat mijn zus nog aan het watertrappelen was, moest ik wachten in een halletje. Daar zat een handvol mensen, op te scheppen... over hun kwalen. Een vrouw had nog een halve nier, waarvan ze zei dat die werkte als een tierelier. Er was een man die niet kon zitten vanwege een flinke zwelling in zijn balzak, een bult zo groot als... een cavia – of we hem wilden zien? Een dame vertelde over haar seksuele problemen. Haar man kreeg, zo zei ze, tijdens het voorspel telkens

weer de slappe lach. ‘Waarom moet hij dan zo lachen?’ vroeg een vrouwtje. Ze vertelde dat ze haar borsten ietsjes had laten vergroten en daar nu vanaf wilde, omdat... als haar man erin kneep ze allebei piepten, in twee verschillende tonen. ‘En u?’ vroegen ze aan mij. ‘Wat hebt u?’ ‘Herre, kom, kom.’ Daar was mijn zusje, nog met een bloemetjesbadmuts op. ‘Er is een optreden in de koffiekamer.’ Op een verhoginkje stond in blauwgeruite kielen een gemengd koortje van tachtigers, Zing je jong uit Harmelen. Ze werden begeleid door drie zombies uit Vleuten. Ze speelden de voetje-voor-voetjeversie van... ‘Daar bij de waterkant.’ Een half uur lang.

Ik heb je voor het eerst ontmoet, daar bij de waterkant.

Er kwam een leeftijdsgenoot op mijn vaders sloffen naast me zitten meezingen. Hoe kwam hij aan die hemelse huisschoenen? Marktplaats? Hij sloeg zijn benen over elkaar, bewoog met zijn rechtervoet op de maat van de muziek mijn gedachten in beweging.

Kijk naar buiten. De regen is bezig al het geluid te blussen. We beleven de natste meimaand sinds ze in de jaren vijftig de druppels gingen tellen. De zon laat zich hier vandaag niet zien.

Blonk op school al uit in naar buiten turen. ‘Denk je,’ zei juffrouw Bernard ooit, ‘dat er later iemand zit te wachten op een jongeman die gespecialiseerd is in staren?’ Iemand die, denk ik nu, in alles in de verte tegelijkertijd ook twee donkere vlekjes ziet, omdat in de vijfde klas tijdens een zonsverduistering de zonnebrillen op waren en hij toch ondanks de ernstige waarschuwingen die verduistering wilde zien.

Heb die vlekjes nog, kijk er nu al zo’n zeventig jaar omheen. Ze worden wel wat waziger. Mijn stippen aan de horizon. Mijn lenzen zijn niet meer zo helder. De zon bijvoorbeeld, is als ik naar haar kijk wat bruiner. Googel haar. Vind acht tips om je haar te beschermen. En iets over een kip. ‘Koekje?’ vraagt de pantoffelman. ‘Nee dank u, heb net ontbeten. Ei.’

We weten veel, maar lang niet alles van onze zon. Hoe werken bijvoorbeeld de mechanismen die die zonne-wind veroorzaken? ‘Toch verbazingwekkend,’ las ik vanmorgen in *de Volkskrant*. ‘De zon is immers onze meest trouwe kosmische kompaan. Het is onze moederster, de bron die de aarde van warmte voorziet, en zij is er al miljarden jaren. Fonkelend fel aan een strakblauwe he-

mel of verstopt tijdens een regenbui, de zon is er altijd. Zelfs als de wereld plots onbeschrijfelijk lijkt, zoals in Oekraïne, of Gaza, dan nog strooit de zon trouw haar stralen over het aardse. De zon biedt daarmee houvast. Zekerheid van iets wat al bestond voor de geboorte van de wereld. Zekerheid van iets wat blijft na het einde.

Schreef van de week een liedje over een nieuwe zon. Geïnspireerd op een gedichtje van de Poolse schrijfster Wisława Szymborska:

Niet van invloed op je bankstand, niet van invloed op je baan, niet van invloed op de politiek, de misdaad, niet van invloed op het klimaat, niet van invloed op je bloeddruk, niet van invloed op je gewicht, niet van invloed op je maagzuur of de pips op je gezicht.

Er is een ster ontdekt, een fonkelnieuwe. Wat niet wil zeggen dat het lichter wordt. De ster is groot en ver, te zien bij helder weer en hij is helemaal van jou, zolang je naar hem kijkt.

Niet van invloed op de mesthoop, niet van invloed op de uitstoot, niet van invloed op de oorlog, niet van invloed op de instroom, niet van invloed op inflatie, niet van invloed op de beurs. Hij is er een uit honderdduizend miljoen duizenden keer veel.

Niet van invloed op ontelbaar en daarom juist zo veel.

Zing je jong, is aan een nieuw langgerekt liedje begonnen. Het gaat over twee motten die in een oude jas wonen. Mijn buurman laat horen dat hij de tekst kent. ‘Koffie?’ ‘Met?’ ‘Zonder met.’ ‘Een scheutje of een plons?’ ‘Zonder meer.’ Kijk naar hoe de plons in de koffie zich verspreidt. Denk aan de melkboer uit mijn jeugd, die met paard-en-wagen langs de deuren kwam. Met rammelende bussen en litermaten. Die een looper had die op alle deuren paste. Zodat hij, als wij nog sliepen, de pan in de gang met zijn vers gemolken melk kon vullen.

Haal, nog in dezelfde gedachte en weer volwassen, een pak melk uit de tot kniehoogte met water volgelopen kelder. Langs de flessen zie ik een salamander zwemmen, waarschijnlijk op jacht naar slakjes, insecten, spinnen,

wormen en duizendpoten. Die gaat hij in onze kelder niet vinden. Wel alle mogelijke flessen, waaronder opmerkelijk veel jenever. Op elke verjaardag krijg ik wel een paar flessen. Drink thuis nog geen drie borrels per maand. Dus lang leve de kelder. Mijn eentonige slijterij, etiketten drijven voorbij. Salamanders zijn 'verkleeders'. Weet ik nog van mijn vader. Ze doen elke acht à tien dagen als het ware een nieuwe jas aan. Salamanders zijn spermatofooren.

Een spermatofoor is, heb ik nog van de PTT, het zaadpakketje van een mannelijk dier, dat wordt thuisbezorgd bij het vrouwelijke dier om bevruchting mogelijk te maken.

De salamanderhuid wordt snel oud, dof en rimpelig. Eronder vormt zich dan een nieuwe. Tussen beide komt een soort slijm. De oude huid komt los en scheurt open aan de kop. Het geheel wordt door het beestje als een hansop uitgetrokken. Als het velletje enkel nog aan de staart vastzit, gaat de salamander rondtollen en probeert tegelijkertijd zijn oude huid op te eten. 't Is een duurzame prestatie. In de danswereld spreekt men dan ook van een salamanderpirouette. Dat is dan wel weer

een voordeel van al dat gezeik. Een kelder vol jenever en wildlife. Veeg mijn natte voeten af op de deurmat. Denk aan een versje van Annie M.G. Schmidt. ‘Voeten vegen, voeten vegen, zei de lapjeskat.’

Hoor boven de twee motten uit de gedachte van mijn vader zingend antwoorden: Wat een regen, wat een regen. Papa trekt zijn natte werkschoenen uit en glijdt in zijn geruite toffels. Wat kan mij nog gebeuren, straalt-ie uit. Je vader is als dat zonlicht achter de wolken vandaag vandaag weer thuisgekomen.

Hansop, plukpakje, *sac de couchage*, ik droeg ze als baby ook. Kreeg hem aan nadat ik op het aanrecht in de teil gewassen was. Kan me dat niet herinneren. Weet het omdat mijn moeder ooit vertelde dat ik een pop met een hansop had, die ik als kleuter ooit met kop en al gevuld had met warme paardenkeutels van de straat. We moesten samen de teil in.

Het was 1951. De hele straat had televisie, behalve de familie Van Veen. Ontzettend stom. Ik schaamde me diep. Moest dus wel, om bij de tijd te blijven, met nog een paar andere armoedzaaiers zaterdagmiddags voor

een stuiver bij Cato om de hoek op haar teevee *Dappere Dodo* gaan kijken.

De vader van Cato deed dan de gordijnen dicht, geen lamp maar de televisie aan. Hij kwam dan gezellig naast mij zitten, omdat hij, zo zei hij, altijd koude handen had. Die warmde hij dan op in mijn onderbroek.

Bij het eten zaten we thuis te babbelen over het testbeeld en tante Hannie. Volgens mijn moeder de charmantste televisieverschijning in die dagen. Ik vertelde van de vader van Cato. Mijn moeder keek op van haar zuurkool: 'Jan, de vader van Cato heeft altijd koude handen als hij naar de televisie kijkt en doet ze dan in de onderbroek van jouw zoon om ze op te warmen.' Mijn vader verslikte zich in zijn suddervlees, stond op en verliet opmerkelijk snel op zijn sloffen de kamer. Er schoof een donderwolk voor zijn zon.

Na een uurtje kwam hij met een rood hoofd terug. Wat er gebeurd is weet ik niet, maar in ieder geval hadden wij binnen een week ook televisie.

Mijn vader was voorzitter van de personeelsvereniging bij Drukkerij Bosch, een fabriek waar ook *Het Parool*, de oude verzetskrant, werd gedrukt. Vanuit zijn rol bij de drukkerij én als voorzitter van de Utrechtse afdeling van de grafische bond, organiseerde hij destijds veel zogenaamde bonte avonden. Dat deed hij altijd onder een noemer, een thema: het Griekse feest, het Russische feest, het Hongaarse feest, het Oostenrijkse feest. Hij was daar met mijn moeder, zij was verantwoordelijk voor de kostuums, er zo'n beetje alle seizoenen mee in de weer.

Wie er komt spelen? Nee, die niet, die was fout. Die ook niet, want die was lid geweest van de Kultuurkamer. Die wél, hij heeft nog vastgezet in een werkkamp. Pa is daar blijkbaar zo intensief mee bezig geweest, dat hij toen hij jaren later na zijn eerste hartoperatie bijkwam op de intensive care er stellig van overtuigd was dat hij wakker werd tijdens een speciaal voor hem georganiseerd Ziekenhuisfeest. 'Leuk hè, die dokter. Dat is Kees. Kees werkt op de zetterij.' De dag erna wist hij niets meer van het ziekenhuisfeest. 'Flikker toch op,' zei hij toen ik hem van de vrolijkheid vertelde en wie er was komen spelen.

Voordat mijn vader na zijn hartoperatie naar huis mocht, zou de zaalarts nog even langskomen. Pa zat in zijn nette pak op zijn geruite sloffen naast het ziekenhuisbed te wachten. ‘Hoe heet die dokter ook alweer?’ vroeg ik aan hem. ‘Dokter Kees,’ antwoordde hij.

Een vijfde mei in mijn jeugd begon met het van zolder halen van mijn vaders soldatenpak, dat op de vliering boven mijn kamertje lag, verpakt in vet bruin pakpapier. Wij moesten poetsen wat van koper was. Ik concentreerde me op het handvat van de bajonet. Hij deed zelf zijn kistjes en deed de Oranjeband om, ik zette zijn baret op. ‘Links, rechts, door de gang. Ik ben mijn vader en voor niemand bang,’ zong ik terwijl ik in zijn sloffen of kistjes door de gang stampte.

’s Middags ging pa marcheren op de Maliebaan. ‘Die is precies één kilometer lang,’ zei mijnheer Mok van de zesde ooit. En om dat te bewijzen, mochten we hem zelf meten. Duizend grote stappen. Hennie zei dat het er 1120 waren, maar die had niet door dat hij de kleinste van de klas was.

De soldaten paradeerden rotondetje heen, rotondetje terug. Iedereen kwam op die Maliebaan drie keer voorbij prins Bernhard. Er kwam geen eind aan. Je zag, gezeten op de schouders van opa, telkens dezelfde kerels voorbijmarcheren. Golvende colonnes Canadezen, Amerikanen, Engelsen, Schotten in hun geruite rokken, heuse indianen met adelaarsveren, Polen, Marokkanen en de Nederlanders. Tussen al die duizenden mannen liep ergens mijn vader. ‘Dáár, daar gáát-ie! Jan, Jan!’ riep mijn opa. En mijn vader keek stiekem opzij en gaf ons een knipoog.

In het midden van de nacht kwam hij straalbezopen thuis, kotste de hele gang onder. Moesten wij vier fiet-sen schoonmaken. Zorgvuldig werkje. De gang meurde nog dagen na. Er was in die tijd geen Jif. Mijn moeder vond het allemaal verschrikkelijk verschrikkelijk. Haar vader was een zuiplap geweest. ‘Ik ben je vader niet,’ zei papa dan met dikke tong. En dan kwam er weer een golf. ‘Oranje boven, leve de... Mag ik één keer per jaar, lieverd, lam zijn? Omdat ik niet wil vergeten, ik ben er nog.’ Het zweet brak hem uit. Koos en Hennie... En dan kwam er wéér zo’n bulk. Mijn zusjes en ik lagen op onze buik van boven aan de trap naar onze ruziënde ouders

te kijken. 'Jan, ga even onder de kouwe kraan.' 'Nee,' giechelde mijn vader. 'Daar krijg ik een klein pikkie van. Moet ik op...' Hij kwam niet op het woord. Even later wel: 'zoek.'

Hoe vrolijker mijn vader, hoe bozer mijn moeder. Op het hoogtepunt van de ruzie ging hij altijd voor altijd weg. 'Als ik door die voordeur ga, dan zie je mij nooit meer terug. Dan ga ik met de boot naar Indië, voor de goeie zaak.' 'Voor de mooie Javaanse mokkeltjes, zul je bedoelen.' 'Voor de vrede!' 'Ga weg,' zei mijn moeder. 'Waar wacht je op?' Wankelend liep hij door de gang naar buiten en sloeg de deur met een knal achter zich dicht. Wij lagen boven te snikken. Papa voor altijd weg. Mama stond te grinniken. 'Maar hij gaat voor altijd weg...' zei mijn zusje door haar tranen heen. 'Ach, welnee,' zei mijn moeder. 'Hoe weet u dat,' vroeg ik. 'Herre,' zei ze. 'Hij is op z'n sloffen.'

Zing je jong zingt tot slot eindeloos 'We'll meet again' van Vera Lynn. 'Verkopen ze hier champagne?' vraag ik aan mijn buurman. 'Vrees van niet. Wilt u iets vieren?' Ik kijk met water en twee vlekjes in mijn ogen naar zijn pantoffels. Proost op ons weerzien tot de fietsen niet meer blinken.